

Česká lesnická společnost, o. s.,
Střední lesnická škola Hranice
za finanční podpory
Ministerstva zemědělství, úsek lesního hospodářství

LESNÍ PEDAGOGIKA V ČR

SBORNÍK REFERÁTŮ

**čtvrtek, 24. června 2008
Aula SLŠ Hranice**

Odborní garanti: **Ing. Miroslav Kutý**, ředitel SLŠ Hranice
Jurikova 558, 753 01 Hranice
<http://www.slshranice.cz/>

Organizační garant: **Ing. Karel Vančura**, Česká lesnická společnost, o. s.
Novotného lávka 5, 116 68 Praha 1
mobil: 776 791 401, e-mail: cesles@csvts.cz

Cílem je zajištění kladného vnímání lesa a současně kladného vnímání hospodaření v lese většinou společností. Naučit veřejnost pomocí prožitkových metod chápat les, přírodu a především i nutnost hospodaření v ní. Vědět jak zajistit publicitu lesnickému oboru – proč je dnes v mnoha případech lesník považován za „škůdce lesa“ a nikoli za jeho tvůrce, udržovatele a ochránce, s patřičným vzděláním a zodpovědností za jeho další vývoj.

Text sborníku neprošel jazykovou úpravou.

Technická spolupráce: **Lesnická práce, s. r. o.**
nakladatelství a vydavatelství
Zámek 1, 281 63 Kostelec nad Černými lesy
kubalkova@lesprace.cz

Česká lesnická společnost
ISBN 978-80-02-02039-4

Obsah

- 4 Ing. Pavlína Vašičková, Ministerstvo zemědělství ČR, odbor koncepcí a ekonomiky LH
Záměry ministerstva zemědělství ČR v oblasti environmentálního vzdělávání a lesní pedagogika v evropském kontextu
- 8 Ing. Lucie Wojtylová, Ředitelství Lesů ČR, s. p.
Vzdělávání, osvěta a výchova dětí, mládeže a veřejnosti
- 10 Bc. Pavel Kotala, Ostravské městské lesy, s.r.o
Lesní pedagogika u Ostravských městských lesů, s.r.o.
- 12 Ing. Alice Palacká, Střední lesnická škola Hranice
Lesní pedagogika v hranicích
- 15 Mgr. Vladimíra Janotová, Odbor školství, mládeže a tělovýchovy KÚ OK
Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta v Olomouckém kraji
- 19 Ing. Jiří Janota, ředitel divize, Vojenské lesy a statky ČR, s. p., divize Mimoň
Lesní pedagogika u VLS ČR, s. p., divize Mimoň
- 21 Ing. Lada Prylová, ÚHÚL Brandýs nad Labem
Lesní pedagogika v ÚHÚL a www.lesnipedagogika.cz

ZÁMĚRY MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ ČR V OBLASTI ENVIRONMENTÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A LESNÍ PEDAGOGIKA V EVROPSKÉM KONTEXTU

Ing. Pavlína Vašíčková

Ministerstvo zemědělství ČR, odbor koncepcí a ekonomiky LH

Evropské průzkumy zaměřené na vnímání veřejnosti lesnické profese, lesního hospodářství, na těžbu dřeva a související obory ukazují, že stále přetrvává pokles popularity této oblasti. Negativní vnímání je založeno na prezentaci lesnictví prostřednictvím zkreslených údajů zejména ekologickými organizacemi a médii, která si ve velké míře vybírají problematické kauzy. Jak tento zkreslený pohled napravit, jak vyvrátit mnohá klisé? Lesní pedagogika může být jednou z cest jak se o to pokusit. Práce s dětmi a dalšími cílovými skupinami, osvěta a komunikace zaměřená na obhospodařování lesa, na dřevo jako obnovitelnou surovinu má své nezastupitelné místo v environmentální výchově a osvětě.

Ve svém příspěvku bych se ráda zaměřila na dvě roviny. V první části se pokusím nastínit otázku lesní pedagogiky v kontextu evropských dokumentů. Ve druhé části se zaměřím na záměry ministerstva zemědělství v oblasti environmentálního vzdělávání.

V současné době je třeba využít zvýšeného zájmu veřejnosti o vše s označením environmentální a naučit veřejnost chápat les nejen jako místo pro rekreaci, ale také jako trvale udržitelný zdroj obnovitelných surovin. Za poslední dva roky se problematika lesní pedagogiky a environmentálního vzdělávání a osvěty o lese (EVVO) natolik zviditelnila, že dostává prostor i ve strategických dokumentech evropského formátu. Jedním z nejdůležitějších je Akční plán Evropské unie pro lesnictví na období 2007-2011. Jedním z jeho cílů je šíření povědomí o multifunkčnosti lesů jež spočívá v jejich rozvoji hospodářském, sociálním, environmentálním a kulturním. Jen takovýto komplexní rozvoj může vést k udržitelnému hospodaření v lesích. Informovat a učit o tomto způsobu rozvoje může environmentální vzdělávání v oblasti lesního hospodářství – tedy lesní pedagogika. V akčním plánu EU figuruje klíčová akce 10 zaměřená na podporu vzdělávání a komunikaci v oblasti životního prostředí. Na evropské úrovni je od roku 2006 činná skupina zástupců státní správy (Česká republika, Francie, Maďarsko, Německo, Rakousko, Slovensko a Švédsko), která se zabývá EVVO v oblasti lesního hospodářství. Od poloviny února toho roku existuje pracovní dokument, kde je lesní pedagogika (LP) kvalifikována jako environmentální vzdělávání ve vztahu k lesnictví (Forest-related environmental education – FREE). Dokument je strukturován do několika oblastí jako např. definice, principy, cíle, přínosy včetně návrhu konkrétních kroků, jež se postupně daří naplňovat.

Organizační kroky:

- založit „podskupinu FREE“ v rámci Forest Communicators Network (FCN) se specifickými úkoly:
- rozvíjet strategii pro spolupráci a komunikace v rámci LP na evropské úrovni
- podávat zprávy o závěrech Stálému lesnickému výboru (SFC)
- předložit návrh FCN jak uskutečnit posouzení dopadů LP na společnost
- uvést výsledky průzkumu do praxe – přijmout rozhodnutí jakým způsobem a předat výsledky SFC

Možné konkrétní aktivity:

- zlepšit stávající pracovní síť LP
- shromáždit nejlepší zkušenosti z jednotlivých zemí
- vytvořit informační platformu (webovou stránku) s informacemi o materiálech, publikacích, seminářích, kongresech atd.
- koordinovat a organizovat každoroční mezinárodní workshop LP
- koncepce a organizace mezinárodních projektů a kampaní

Na evropské úrovni existuje několik skupin, které se zabývají komunikací a přenosem informací v rámci lesního hospodářství. Tou nejvýznamnější je nadnárodní skupina – *Forest Communicators Network* (FCN). Jedná se o tým specialistů public relations v lesnickém sektoru. Tým byl založen Dřevařským výborem UN Economical and Soucial Council (UNECE) a Lesnickým výborem při FAO. V současné době má přibližně 120 členů včetně zástupců České republiky. Cílem týmu specialistů je zlepšit výměnu informací a komunikaci v lesnickém sektoru. Tým se schází jedenkrát ročně. V současné době pracuje na příručce s doporučenými způsoby komunikace, osvěty, komunikačních strategií atd. Na jednání, které proběhlo v květnu tohoto roku byla ustavena pracovní podskupina, která navazuje na práci již zmíněné skupiny pro implementaci klíčové akce 10, čímž došlo k provázení činnosti v oblasti komunikace a lesní pedagogiky. Podrobnější a aktuální informace lze najít na příslušné internetové stránce: <http://www.unece.org/trade/timber/pr/pr.htm>

Z iniciativy rakouských a německých kolegů byla v roce 2004 založena *Evropská síť lesních pedagogů*. Evropská síť vznikla za účelem výměny zkušeností, informací, publikací, metod atd. Síť se podílí na vzniku standardů LP a poskytuje pomoc při jejich prosazování ať na národní či mezinárodní úrovni a podporuje etablování lesní pedagogiky jako odborného úkolu lesnictví. Členem této Sítě se mohou stát aktivní lesní pedagogové nebo zástupci lesního úřadu jakéhokoliv evropského státu. Podrobné informace lze najít na internetových stránkách www.forestpedagogics.eu

Koncepce EVVO v České republice

V roce 2000 se ISŠL Vimperk začala zabývat lesní pedagogikou. Zástupci školy za podpory MZe navázali kontakty s rakouským školícím střediskem v Gmundenu, které se mohlo v té době chlubit několikaletými zkušenostmi v oblasti lesní pedagogiky. Zaměstnanci školy zde byli v průběhu dvou let vyškoleni takovým způsobem, aby sami mohli vést kurzy LP. Díky absolvování tohoto kurzu škola obdržela prvotní informace v této oblasti, které sloužily jako podklady pro další vývoj environmentálního vzdělávání a osvěty v České republice. Před vlastním zahájením kurzů probíhala přípravná školení a semináře, vše za pomoci rakouských lektorů. První kurzy LP se rozběhly v roce 2002. Cílovou skupinou se stali lesníci. V letech 2002-03 bylo vyškoleny prvních 50 lesních pedagogů. Se změnami, které se týkaly uspořádání krajské samosprávy, došlo postupně k personálním změnám na ISŠL – na úkor zaměstnanců, kteří zajišťovali agendu LP, a posléze v rámci optimalizace středních škol v Jihočeském kraji došlo ke sloučení ISŠL se SLŠ v Písku, kde se bohužel nenašel prostor pro další rozvoj kurzů lesní pedagogiky a aktivit s tím souvisejících. V roce 2004 převzala pomyslnou štafetu SLŠ Hranice n. Moravě a Sdružení lesních pedagogů.

Od roku 2002 MZe v součinnosti s ÚHÚL a VÚLHM prezentuje ukázky lesní pedagogiky na výstavách jako např. Země živitelka, Silva Regina, Vzdělávání a řemeslo, Natura Viva, kde se lesnické programy zaměřené na děti a mládež setkávají s velkým úspěchem.

MZe financuje řadu propagačních materiálů, které jsou pomůckou lesním pedagogům. Součástí osvěty je i tvorba videopořadů zaměřených na různé oblasti lesního hospodářství. Jsou využívány i školami při environmentální výchově a popularizaci lesnictví. Ministerstvo zemědělství stálo v roce 2004 u zrodu nadace Dřevo pro život, jejímž posláním je šíření informací o lesním hospodářství o významu bohatství lesů pro společnost, způsobech péče o ně a možnostech šetrného a ohleduplného využívání dřeva. V rámci nadace existují programy nejrůznější programy, které napomáhají naplňovat její cíle. Správní rada každý rok uděluje v rámci zmíněných programů granty.

Od roku 2002, kdy proběhly první kurzy lesní pedagogiky, se podařilo tuto oblast environmentálního vzdělávání natolik zviditelnit, že se otázky s ní spojené stávají součástí strategických vládních dokumentů, a to jak vzdělávacích, tak i lesnických. Prvním z nich je Usnesení vlády ČR č. 1155 ze dne 11. října 2006, kterým byl schválen Akční plán Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v ČR na roky 2007-09. Zároveň bylo ministrům životního prostředí a školství, mládeže a tělovýchovy a jednotlivým členům vlády uloženo začleňovat a zohledňovat cíle Státního programu EVVO při tvorbě a realizaci ostatních národních a nadnárodních strategií, programů a dokumentů. Ministerstvo zemědělství se podílí na zpracování rozvojevého programu environmentálního poradenství v České republice. Na základě usnesení č. 1155 MZe vypracovalo Akční plán k problematice EVVO na roky 2007-09. V rámci tohoto plánu se v kapitole – *Děti, mládež, pedagogičtí a odborní pracovníci* podařilo prosadit opatření, jež je možno shrnout větou: „*V rámci environmentální výchovy dětí a mládeže, tzv. lesní pedagogiky, budou zajištěny prostřednictvím Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs n. L., Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i., Lesů České republiky, s. p., městských lesů, SLŠ Hranice n. Moravě a dalších subjektů aktivity pro děti a mládež.*“ S ohledem na ekonomicko-technické zázemí předpokládá MZe nejvyšší koncentraci budoucích aktivit lesní pedagogiky u LČR, s. p., přičemž nadále počítá se zapojením všech uvedených organizací a kladně hodnotí přístup lesních pedagogů a organizátorů jednotlivých akcí.

Dalším strategickým materiálem národního charakteru v gesci MŠMT je Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-13, kde v kapitole *Informace o mládeži a pro mládež* je lesní pedagogika opět zastoupena v podobě aktivit prováděných v rámci environmentální výchovy v oblasti lesního hospodářství a myslivosti. K vládnímu návrhu bylo přijato usnesení vlády č. 611 (4. 6. 2007), na jehož základě bylo ministerstvo zemědělství pověřeno zpracováním resortního programu, který je naplněn konkrétními aktivitami. Jedná se o plán akcí včetně popisu, termínu a finančního rámce, který bude vypracováván vždy na dvouleté období (nyní 2008-2009). Za plněním tohoto úkolu stojí zástupci sekce lesního hospodářství – odboru koncepcí a ekonomiky LH a pracovní skupina složená z odborníků na lesní pedagogiku a EVVO (zástupci MZe, ÚHÚL Brandýs nad Labem, LČR, s. p., SLŠ Hranice na Moravě, Městské lesy Ostrava, Nadace dřevo pro život a ÚZPI). Dokument „Plán aktivit“ byl schválen usnesením vlády č. 448 ze dne 21. dubna 2008.

Jedním z cílů pracovní skupiny je vytvořit funkční síť lesních pedagogů s jedním koordinačním centrem v rámci ČR. Předpokladem pro dosažení tohoto strategického cíle je celorepubliková působnost sítě a dostatek finančních zdrojů. Na základě dosavadních zkušeností se uvažuje o modelu, který můžeme nazvat *profesionální přístup*. Pod tímto termínem si lze představit tým min. 2-5 specialistů – manažerů, kteří budou pro lesní pedagogy představovat organizačně-informační zázemí a budou pružně reagovat na aktuální potřeby lesních pedagogů. Dalšími cíli jsou:

- zajistit minimálně jednu návštěvu lesa dětí s lesním pedagogem za školní docházku;
- zahájit postupnou profesionalizaci lesních pedagogů;
- usilovat o dlouhodobější podporu z organizací zaměstnávajících lesní pedagogy;
- podporovat nadále jednorázové aktivity lesní pedagogiky (akce v lese, veletrhy, výstavy, speciální akce – Den stromu, vánoční strom, tábory, škola v přírodě atd.);
- zajistit podmínky pro akreditaci lesních pedagogů a všech souvisejících aktivit;
- vybudovat systém komunikace s lesními pedagogy a školami;
- vytvořit podmínky pro financování (odměňování) lesních pedagogů.

Dalším strategickým nástrojem, kde je problematika lesní pedagogiky zmíněna, jsou národní lesnické programy jednotlivých členských zemí EU. Není tomu jinak ani u nás, kdy je v současné době připravován NLP II na období 2007-2013. V rámci cíle 4: Posílení koordinace a komunikace je navrhována klíčová akce 15, která má za úkol zlepšit informovanost veřejnosti o skutečném stavu lesů a potřebách lesního hospodářství. V jednotlivých opatřeních, která budou později detailně rozpracována na aktivity, je zastoupena i lesní pedagogika. Jedním z hlavních témat osvěty je soustavná kampaň na třech úrovních: pro školáky, pro laickou veřejnost a pro odbornou lesnickou veřejnost. Právě pro první dvě zmiňované skupiny bude využito aktivit lesní pedagogiky

Zásadní předpoklady pro zkvalitnění EVVO

Uvedené cíle - ať už dlouhodobého či krátkodobého charakteru - mají společného jmenovatele: snahu pomoci lesním pedagogům v jejich práci, a tím zkvalitnit nabídku lesní pedagogiky na „trhu EVVO“. Ministerstvo zemědělství předpokládá, že řešení některých úkolů může přinést různé varianty. Závěrem lze dodat, že pro rozvoj lesní pedagogiky jsou důležité následující aspekty:

- úspěšné vytvoření jednotného postupu pro realizaci lesní pedagogiky v ČR;
- podpora v oblasti rozhodování – zařazení lesní pedagogiky, práce s veřejností, environmentálního vzdělávání do NLP II;
- zastoupení problematiky lesní pedagogiky ve strategických vládních dokumentech;
- postupná konsolidace témat a kvality lesní pedagogiky;
- neopomíjet nové cílové skupiny LP – senioři a lidé se zvláštními potřebami;
- implementace lesní pedagogiky do systému lesnického vzdělávání;
- zajistit finanční podporu;
- nepodceňovat proces hodnocení a vyžadovat zpětnou vazbu;
- více prezentovat úspěšné aktivity, projekty, akce;
- úspěšně lobovat (zatím nedostatečně vyvíjený tlak na veřejnost, politiky, ...).

Úspěšné uplatňování environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v praxi předpokládá koncepční přístup ústředních orgánů na evropské a národní úrovni, dostatek koordinační činnosti na jednotlivých úrovních řízení a dostatečnou finanční podporu a dostatek aktivních pracovníků.

Kontakt

Ing. Pavlína Vašičková
Ministerstvo zemědělství ČR, odbor koncepcí a ekonomiky LH
E-mail: pavlina.vasickova@mze.cz
Telefon: +420 221 811 111 (ústředna MZe)

VZDĚLÁVÁNÍ, OSVĚTA A VÝCHOVA DĚTÍ, MLÁDEŽE A VEŘEJNOSTI

Ing. Lucie Wojtylová
Ředitelství Lesů ČR, s. p.

Osvěta a výchova mladé generace patří mezi priority v celé komunikační strategii Lesů ČR. Realizujeme ji pomocí řady nástrojů.

Tradičním a dobře fungujícím projektem, na kterém spolupracujeme se Sdružením TEREZA, je celorepublikový školní vzdělávací projekt „Les ve škole, škola v lese“. Počet zapojených skupin v letošním roce dosáhl čísla 235. Děti se v rámci projektu seznamují s ekosystémem lesa netradičními metodami a získávají mnoho praktických informací.

I v letošním roce pokračujeme ve spolupráci se Sdružením středisek ekologické výchovy Pavučina. Výukových programů se v roce 2007 zúčastnilo 32 101 dětí.

Lesy ČR podpořily letos 6 vybraných projektů středisek ekologické výchovy, jejichž výstupy slouží ke zkvalitnění výukových programů o lese.

Na našich organizačních jednotkách proběhlo v roce 2007 celkem 21 Dnů s Lesy ČR. Tyto akce mají sportovně poznávací charakter a jsou příležitostí pro upevnění vztahů Lesů ČR a veřejnosti na lokální úrovni. V letošním roce se počet těchto akcí zdvojnásobil a nabyl na své popularitě.

Lesy ČR se mimo výše uvedené aktivity zaměřují rovněž i na Lesní pedagogiku. Každoročně je proškolená řada zaměstnanců na Lesní pedagogy, kteří své znalosti o oboru, v němž pracují, předávají přijatelnou formou dětem, mládeži, postiženým dětem a seniorům. V roce 2007 bylo 51 lesních pedagogů. V letošním roce by se měl i tento počet zdvojnásobit a to díky možnosti absolvování tří kurzů (únor, květen, červen), kdy bude proškoleno přes padesát zaměstnanců. Tím by se vytvořila hustá vzdělávací síť a školy, případně školská zařízení, by se mohly obracet přímo na tyto vyškolené Lesní pedagogy. Lesní pedagogové mohou být školám nápomocni při naplňování RVP (rámcové vzdělávací programy). Je proto důležité, aby zaměstnanci - Lesní pedagogové měli pro svou činnost zázemí a podporu u svých nadřízených.

Dny s LČR a Lesní pedagogika jsou veřejností přijímány velmi kladně a tím se dostává do povědomí veřejnosti pozitivní vztah k lesnictví.

Jedním z dalších nástrojů je i Program 2000. V jeho rámci vznikla řada zajímavých a poutavých naučných stezek po celé republice. Výstavbou odpočívadel, altánků, studánek a dalších dřevěných objektů se zkvalitnila mimoprodukční funkce lesa – rekreační.

Již řadu let funguje pro děti i veřejnost Informační a vzdělávací středisko Křivoklát. V následujících letech by mělo vzniknout další obdobné středisko a to na Lesním závodě Kladská. V informačním a vzdělávacím středisku je možné shlédnout stálou expozici s vysokou mírou interaktivity (noční les), vyslechnout si odbornou přednášku, zapojit se do aktivit lesní pedagogiky a naučit se vnímat les jiným způsobem. Školy tak mohou využít i možnosti ubytování a stravování a také vzbudit zájem dětí o les nenásilnou formou.

Letos proběhne od 20. – 24. října Panevropský týden lesů. V rámci 5. Ministerské konference o ochraně lesů v Evropě (MCPFE), která se konala ve Varšavě 5. - 7. listopadu 2007, bylo podepsáno i prohlášení o Panevropském týdnu lesů v roce 2008 (Ministerial Statement on the Pan-European Forest Week 2008). Týden lesů bude zahrnovat akce na evropské a národní úrovni, jejichž cílem bude přispět k zviditelnění lesnického sektoru a zvýšit povědomí o jeho významu pro společnost, ochranu životního prostředí a ekonomický rozvoj. Příslušné regionální a národní orgány a organizace byly vyzvány k aktivní účasti na jejich pořádání.

Panevropský týden lesů je výbornou příležitostí pro české lesníky k zviditelnění své práce. Proto je vhodné všechny další akce (Dny s LČR, aktivity lesní pedagogiky) během roku směřovat a odkazovat k tomuto významnému týdnu. V týdnu od 20. – 24. října by probíhaly ve školských zařízeních, informačních a vzdělávacích střediscích a dalších příhodných místech besedy, přednášky a vycházky, které by se věnovaly tématu lesnictví. Tím by se završilo celoroční úsilí o zviditelnění tohoto důležitého sektoru.

Kontakt

Ing. Lucie Wojtylová
Referent odboru marketingu a PR
Ředitelství Lesů ČR, s. p.

LESNÍ PEDAGOGIKA U OSTRAVSKÝCH MĚSTSKÝCH LESŮ, s. r. o.

Bc. Pavel Kotala
Ostravské městské lesy, s.r.o

V roce 2002 realizovala společnost Ostravské městské lesy, s.r.o. za podpory Statutárního města Ostravy svůj dlouhodobý záměr a založila pro osvětově výchovnou práci se školní mládeží výchovné středisko tzv. "Lesní školu". Jejím hlavním úkolem je naplňování cílů lesní pedagogiky, to znamená přiblížení a seznámení veřejnosti s lesním prostředím a s úkoly lesního hospodářství.

Během programu prohlubujeme pomocí všech smyslů zájem veřejnosti o les, zlepšujeme vztah člověka k lesu a podporujeme smysluplné zacházení s přírodou.

Dětem představujeme lesní prostředí jako důležitý ekosystém se všemi biologickými a ekologickými vazbami. Důležitou roli hraje také poznání dřeva jako obnovitelné suroviny, která se dá snadno opracovat a využít. Během programu jsou střídány hry s meditacemi, jejichž cílem je poznání lesního prostředí všemi smysly. Děti se mohou na boso brouzdat rosou, vyzkoušet rozdíl mezi listím a hrabankou, projít se po štěpce a kamení, zahrát si slepou bábu a podle hmatu najít ten „svůj strom“. Poslouchat jak šveholí les a během celého dopoledne srovnávat zvuky v různých částech lesa. Hravou formou jsou vysvětlovány vztahy v přírodě, chování zvířat apod. Jsou zařazeny smyslové, znalostní, pohybové a kreativní hry, během nichž můžou ve velké míře zapojit svou fantazii. V kombinaci s přírodním materiálem vznikají nádherné koláže, obrázky a malinké stavbičky, které mohou i ostatní návštěvníci lesa obdivovat.

Při programu je, bez ohledu na hierarchii v dětském kolektivu, aktivně zapojeno do her každé dítě. Za samozřejmost považujeme, že se programu účastní také vyučující nebo doprovod dětí. Většina programů nebo jejich hlavní část probíhá přímo v lesním prostředí. V případě nepříznivého počasí jsou k dispozici vybavené učebny, audiovizuální sál a malá rukodělná dílna pro zhotovování výrobků ze dřeva a přírodních materiálů. Je zde také možnost vyběhnout do venkovního altánu, který skrývá výstavku lesních dřevin spolu s ozvučnými kůly, ze kterých mohou děti vyloudit nějaký tón. Hlavní třídou ale zůstává les, který obklopuje celý areál. Školáci se učí hlubšímu vztahu k lesu a snaží se ho pochopit jako celek.

Programy jsou přizpůsobeny věku dětí a učebním osnovám pro jednotlivé ročníky. Našimi programy chceme napomoci školám v plnění "Metodického pokynu k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě ve školách a školských zařízeních". Náplň programů je možné tématicky zaměřit podle požadavků škol.

Názory vyučujících:

Mgr. J. Vahalíková, ZŠ Ostrava - Proskovice:

„Dětem se nejvíce líbila chůze naslepo a boso lesem podél lana, byl to jedinečný zážitek. Program byl vydařený a zaujal děti celý. Náplň programu využijeme nejen v předmětech přírodopisu a přírodovědy, ale zážitky budou námětem pro článek do našeho školního časopisu. Zaujal nás také milý vztah pedagogů Lesní školy k dětem a jejich zaujetí pro práci.“

Mgr. M. Kovářová, ZŠ V. Košaře:

„Nejvíce děti zaujal pobyt v lese, kde mohly využít smyslového vnímání. Obsah celého programu využijeme při výuce přírodopisu. Nejvíce se mi líbila práce v kolektivu, vzájemná důvěra, soutěživost a zároveň množství podnětů a nápadů ze strany lektora lesní školy. Přivítáme účast v dalším ročním období.“

Mgr. H. Horecká, ZŠ Bulharská:

„Dětem se nejvíce líbilo pozorování venku, hledání a určování stop, pozorování stromů zrcátkem a modelování z přírodnin. Děti prožily zajímavé dopoledne, odcházejí s množstvím zajímavých poznatků a všichni se vyjadřují pochvalně.“

Mgr. E. Čapková, ZŠ Kosmonautů:

„Děti zaujalo úplně všechno, program nám pomůže při výuce prvouky. Líbila se mi atmosféra, prostředí a přístup lektora k dětem. Doporučuji návštěvu v každém ročním období.“

Mgr. Z. Havránková, ZŠ Porubská:

„Vše bylo velmi pěkně připraveno, názornost v přírodě je nejlepší výukou.“

Mgr. E. Bažanová, ZŠ. Mjr. Nováka:

„Všechny aktivity byly pro děti zajímavé. Každý program Lesní školy je velmi přínosný. Je to výborné doplnění učiva o lese. Bylo to velmi příjemně strávené dopoledne s množstvím nových praktických informací. Děkujeme.“

Naše výukové programy jsou převážně určeny 3.-6. třídám základních škol a vzhledem k jednodušší dopravní dostupnosti a zájmu pedagogů plně využívány. Lesní škola funguje již šestým rokem a za tu dobu se v ní vystřídalo přes čtrnáct tisíc žáků Ostravských základních a příměstských škol. Během letních prázdnin je Lesní škola přístupná veřejnosti a stojí také v zájmu při pořádání příměstských letních táborů.

Kontakt

Bc. Pavel Kotala

A.Brože 2/3124, 700 30 Ostrava – Zábřeh

Tel.: +420 595 700 918

e-mail: kotala@ostravskelesy.cz

LESNÍ PEDAGOGIKA V HRANICÍCH

Ing. Alice Palacká
Střední lesnická škola Hranice

Historie

Střední lesnická škola v Hranicích má dlouholetou tradici v oblasti práce s dětmi a mládeží ve volnočasových aktivitách. Přibližování lesnického hospodaření občanům prostřednictvím jarních pochůzek po školním polesí, provázení po školním arboretu prožitkovou metodou, výstavy přírodnin pro školy a veřejnost byly samozřejmou součástí environmentálního působení učitelů lesnické školy již od 80. let minulého století. Celá řada vyučujících se dlouhá léta věnovala činností s dětmi a mládeží, ať už se jednalo o myslivecké kroužky, skautské i jiné aktivity v přírodě a samozřejmě hlavně v lese.

Úloha lesní pedagogiky v PR

Úkolem lesní pedagogiky by nemělo nahrazování hodin přírodovědných předmětů ani napodobování jiných organizací zabývajících se environmentální výchovou vzděláváním a osvětou. Lesní pedagogika by se měla stát svébytnou složkou EVVO, která nabízí jejím účastníkům informace o lese a lesnicích a lesnickém hospodaření formou prožitku. Umožňuje zprostředkovat veřejnosti poselství o důvěryhodnosti lesníků. Motivovat k poznávání lesa a přírody pro její zvelebování a ochranu. Cílem našich aktivit je demonstrovat na odborných lesnických základech a prostřednictvím smyslů a hrou trvale udržitelný rozvoj v lese i lesnické hospodaření. Naše studenty i frekventanty našich seminářů vedeme ke tvořivému a ilustrativnímu objasňování fungování specifického biotopu lesa tak, aby ho mohli srozumitelným způsobem tlumočit účastníkům aktivit lesní pedagogiky.

Nabídka kurzů lesní pedagogiky pro lesníky

Střední lesnická škola Hranice je zařazena do trvalé vzdělávací základny rezortu MZe, má živnostenské oprávnění ke školící činnosti v oboru lesnictví, myslivosti a životního prostředí a k pořádání odborných kurzů, školení a jiných vzdělávacích akcí včetně lektorské činnosti. Je tedy certifikována nabízet ve spolupráci se Sdružením lesních pedagogů ČR kurzy lesních pedagogů. Naší devizou je tým školitelů, kteří mají lesnické i pedagogické vzdělání, a také lesnickou i pedagogickou praxi. Od roku 2004 zde bylo vyškoleno více než 150 nových lesních pedagogů z řad ÚHÚL, LČR, městských lesů, pracovníků středisek ekologické výchovy i dalších odborníků. Zároveň jsou formou kroužků a praktického vyučování v této oblasti vzdělávání také studenti naší lesnické školy, kteří mají o tuto problematiku zájem. Do dnešní doby jsme připravili pro dráhu lesního pedagoga téměř 150 zájemců. Naši studenti ovšem dostávají certifikát o absolvování kurzu lesní pedagogiky až s maturitním vysvědčením. Chceme totiž respektovat zásadu, že lesní pedagogiku by měli provozovat vzděláním a povoláním lesníci alespoň se středoškolským odborným vzděláním. Naše i zahraniční zkušenosti nás přesvědčují o tom, že lesní pedagogika by se měla provádět přes prizma alespoň základního lesnického vzdělání a také povědomí o problematice lesnického provozu

Spolupráce s jinými organizacemi zabývajících se příbuznou problematikou

Střední lesnická škola Hranice i Sdružení lesních pedagogů ČR pravidelně spolupracují s odborníky z Pedagogické fakulty Palackého univerzity v Olomouci, odborníky na psychologii i na práci s mládeží. Vzájemně se informujeme a spolupracujeme také s dalšími organizacemi, které se zabývají environmentální výchovou a vzděláváním (např. Rezekvítek, Lesní škola Jezírko, Stře-

disko ekologické výchovy Vita, Lipka, Chaloupky), se kterými si vyměňujeme zkušenosti a naši studenti tam také konají praxe. Samozřejmě se vzájemně informujeme spolupracujeme s MZe, LČR, s. p. a ÚHUL Brandýs nad Labem. Dále se obohacujeme o zkušenosti se zahraničními odborníky na lesní pedagogiku, ať už to bylo v rámci mezinárodního projektu PAWS (více se o něm můžete dovědět na www.paws.daa-bbo.de.) nebo s rakouským Federálním ministerstvem zemědělství, lesnictví, environmentu a vodního hospodářství zastupovaným Ing. Thomasem Baschnym a Sdružením lesních pedagogů Rakouska Fritzem Gangsterem. Právě rakouští kolegové deklarují, že účast zejména dětí a mládeže na aktivitách lesní pedagogiky má u nich vliv na pozitivnější pohled obyvatelstva na les, lesníky a lesnické hospodaření, poptávku po dřevěných výrobcích i snižování vandalských činů v lese. Vzájemné výměny zkušeností se prostřednictvím praxí účastní i naši studenti.

Kvalita kurzů je srovnatelná s evropskou úrovní

Obsah výuky je kompatibilní s rakouským modelem vzdělávání, a to jak v počtu odučených hodin (pro základní kurz je to 40 hodin pro typ A), tak v obsahu. viz vysvětlivky I. Vše je podřízeno tomu, aby naši absolventi mohli být uznáváni i v rámci celoevropské sítě lesních pedagogů viz vysvětlivky II, která se bude také pravděpodobně odvíjet od tohoto modelu. Kromě pedagogické a psychologické přípravy absolvují účastníci kurzu základy didaktiky, praktické ukázky i samostatný hospitovaný výstup s dětmi na konci kurzu.

Pokračovací kurz, který navazuje na základní je také v délce 40 výukových hodin odpovídající rakouskému modelu B a C, tedy práce se specifickými cílovými skupinami, specializovanými tématy a legislativním rámcem EVVO, jsme v České republice poprvé realizovali vloni v srpnu a letos bude opět probíhat od 18.- 22. 8. 2008. Kromě u nás vyškolených odborníků na něm samozřejmě rádi uvítáme i ty, kteří byli vyškoleni v předchozím období ve Vimperku. V letošním roce proběhly tři běhy základního kurzu a to v únoru v květnu a červnu. Přestože naše kurzy jsou opravdu naplněné prací až po okraj, účastníci bývají s jejich náplní spokojeni a považují je za přínosné pro svou práci i svůj osobnostní rozvoj. A to je patrně nejlepší vizitkou pro tým pracovníků lesnické školy, kteří kurzy připravují.

Lesní pedagogika odvětví EVVO

Kromě přípravy nových lesních pedagogů se zúčastňujeme regionálních konferencí o ekologické výchově pro učitele v Olomouckém a Jihomoravském kraji, spolupracujeme s magistráty měst na ekologických aktivitách, připravujeme prezentační akce pro učitele o lesní pedagogice i dalších tématech souvisejících s environmentální výchovou a vzděláváním. Realizujeme akce pro děti, mládež, seniory, studenty, učitele, handicapované občany a další cílové skupiny.

První (pilotní) celostátní konference lesní pedagogiky

V loňském roce jsme ve spolupráci s Krajským úřadem Olomouckého kraje pod záštitou náměstkyně hejtmána MUDr. Jitky Chalánkové a náměstkyně hejtmána Ing. Pavla Sekaniny realizovali celostátní konferenci o lesní pedagogice pro pracovníky krajských úřadů a pracovníky obcí s rozšířenou působností Olomouckého kraje zainteresovaných do oblasti environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty (EVVO) a do oblasti lesní pedagogiky. První den na konferenci v Olomouci vystoupili se svými referáty zástupci celé řady lesnických organizací, které se nějakým způsobem zabývají lesní pedagogikou v ČR i zástupce zástupce rakouského Federálního ministerstva zemědělství, lesnictví, environmentu a vodního hospodářství Ing. Thomas Baschny. Konference byla velmi přínosná pro seznámení se a zmapování možností lesní pedagogiky, výměnu zkušeností i nalezení dalších možností jejího směřování. Druhý den se konaly na školním polesí ve Valšovicích praktické ukázky lesní pedagogiky přímo v terénu, které se setkaly s velkým zájmem.

Zázemí pro lesní pedagogiku

Pro aktivity spojené s lesní pedagogikou je využíváno jak arboretum lesnické školy v Hranicích, tak školní polesí Valšovice, několik naučných stezek i virtuálních výukových polygonů. Stále vymýšlíme nové metodické postupy a pomůcky. Projekt Sdružení lesních pedagogů ČR na přípravu jedné z pomůcek „Kufr plný dřeva“ dokonce získal ocenění ve formě podpory od Nadace dřevo pro život. Naši učitelé rovněž vytvořili metodickou pomůcku pro lesní pedagogy ve formě souboru kartiček přibližující práci lesníka „ Za tajemstvím lesa“.

Sdružení lesních pedagogů

V roce 2004 se jsme v Hranicích ustavili Sdružení lesních pedagogů ČR. Chtěli jsme vytvořit platformu, která by zastřešovala zájmy lesních pedagogů v ČR. Posláním sdružení je především výchova a vzdělávání na úseku environmentální problematiky. Více se o sdružení a jeho činnosti můžete dozvědět na stránkách www.slshranice.cz. (emailová adresa: slpcr@slshranice).

Vysvětlivky I

Rakouský model vzdělávání v lesní pedagogice je přijímám jako jakýsi standart podobně je realizována lesní pedagogika na Slovensku i v dalších zemích. Systém je koncipován jako na sebe navazující moduly.

Modul A je 40hodinový a obsahuje základy pedagogiky, psychologie, didaktiky, didaktiku lesní pedagogiky, přípravu a plánování, komunikativní dovednosti.

Modul B je 20 hodinový a připravuje účastníky na objasňování legislativy související s lesnictvím a EVVO

Modul C je také 20 hodinový a zahrnuje práci se specifickými cílovými skupinami a je zaměřen na speciální lesnické programy

Modul D je také 20 hodinový a je doporučován jako pokračovací studium, které by měl lesní pedagog absolvovat každých pět let. Měl by sloužit pro neustálé zkvalitňování práce lesního pedagoga a je také zaměřen na náročnější klienty a speciální programy např. myslivost.

Vysvětlivky II

Evropská síť lesní pedagogiky

Skupina rakouských a německých lesníků, kteří se zabývají lesní pedagogikou iniciovala vznik evropské sítě lesních pedagogů. Zahájili činnost v dubnu v roce 2005.

Cílem tohoto projektu je zejména výměna zkušenosti a informací, zajištění standartní kvality lesní pedagogiky, vytvoření sítě lesních pedagogů, nabízení, poskytování a rozšiřování služeb lesní pedagogiky, zajišťování materiální podpory pro lesní pedagogiku a také její zařazení do legislativy a lesnických činností pro veřejnost. V rámci tohoto projektu vycházejí pravidelné informační zprávy.

Více se můžete dovědět na těchto stránkách www.waldpaedagogiknetwork.eu

Kontakt

Ing. Alice Palacká

Učitelka odborných lesnických předmětů na SLŠ Hranice

tel: 581601231, palacka@slshranice.cz

ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, VÝCHOVA A OSVĚTA V OLOMOUCKÉM KRAJI

Mgr. Vladimíra Janotová
pracovnice pro environmentální vzdělávání
Odbor školství, mládeže a tělovýchovy KÚ OK

Odbor školství, mládeže a tělovýchovy a Odbor životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu Olomouckého kraje je garantem pro oblast environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty na území Olomouckého kraje. Tyto odbory jsou odpovědné za spolupráci při realizaci Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice a realizaci jeho aktuálního akčního plánu na léta 2007 až 2009.

Nejdůležitějším strategickým dokumentem pro oblast ekologické výchovy v Olomouckém kraji je Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Olomouckého kraje, která byla schválena Radou i Zastupitelstvem Olomouckého kraje. Pro definování aktuálních úkolů v oblasti ekologické výchovy na území Olomouckého kraje je vytvářen akční plán koncepce EVVO Olomouckého kraje. Na jeho tvorbě se podílí členové Poradního sboru pro EVVO Olomouckého kraje, který se skládá ze sedmnácti zástupců - volených představitelů Olomouckého kraje, pracovníků Krajského úřadu Olomouckého kraje, zástupců ze škol, školských zařízení, dalších příspěvkových organizací, neziskových organizací i podnikatelských subjektů realizujících ekologickou výchovu v kraji. V současné době připravuje poradní sbor aktuální akční plán na léta 2009 – 2010, který bude předložen ke schválení Radě Olomouckého kraje.

Základní prioritami akčního plánu jsou zejména každoroční vypisování finanční dotace Olomouckým krajem na podporu EVVO v kraji, podpora regionální sítě středisek ekologické výchovy (SEV) a ekoporaden, realizace osvětových akcí celokrajského významu (Krajská konference EVVO Olomouckého kraje, Ekologické dny Olomouc, Veletrh ekologických výukových programů,..), podpora sítě škol zapojených do systému EVVO v podobě předávání informací ředitelům škol a školním koordinátorům EVVO, nabídky seminářů a specializačního studia pro tyto koordinátory a pedagogické pracovníky a další významné priority.

Olomoucký kraj vypsal již druhým rokem dotační titul Program podpory EVVO Olomouckého kraje. Žadatelé o finanční podporu z výše zmíněného dotačního titulu mohly být školy a školská zařízení sídlící v Olomouckém kraji. Z celkového počtu 60 podaných projektů doporučila výběrová komise k podpoře 25 projektů, z toho 8 projektů podaných školami a školskými zařízeními zřizovaných Olomouckým krajem a 17 projektů podaných školami a školskými zařízeními zřizovaných obcemi. Celková částka ve výši 538 tis. Kč byla poskytnuta na následující aktivity: environmentální osvětové akce pro veřejnost, zaměřené především k významným ekologickým dnům (Den Země, Den bez aut...) a k aktuálním problémům daného regionu; environmentální vzdělávání a výchovu dětí (předškolního a školního věku) a mládeže; vydávání environmentálních informačních materiálů s ekovýchovnou tematikou (výukové, informační a vzdělávací materiály, periodika, publikace, videokazety); dovybavení školních zahrad a přírodních učeben. Důležitým kritériem pro výběr projektů určených k podpoře byla kvalita, rozsah a přínos projektů nejen pro jednotlivého žadatele, ale i pro další školy a veřejnost v konkrétním regionu, ale také rozpočet, efektivita nákladů a spolufinancování podaného projektu z dalších zdrojů.

Mateřské školy, základní školy, střední školy a vyšší odborné školy mohly využít jako další možný zdroj pro zafinancování svých ekologických projektů dotační titul Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR – Rozvojový program MŠMT Podpora EVVO ve školách v roce 2008. Celková výše poskytnutých prostředků pro rok 2008 v rámci Olomouckého kraje je 890 800 Kč.

V našem kraji bylo z tohoto dotačního titulu podpořeno 11 subjektů, a to šest ekoprojektů základních škol či základních a mateřských škol a pět ekoprojektů středních škol.

V obou výše zmíněných dotačních titulech MŠMT ČR a Olomouckého kraje byly podpořeny projekty dvou středních škol, které jsou velice aktivní v oblasti ekologické výchovy na území Olomouckého kraje. Jde o projekty Střední lesnické školy, Hranice, první s názvem Naplňování plánu EVVO názornou a praktickou realizací prostřednictvím kvalitních pomůcek, druhý Venkovní učebna jako součást výukového polygonu pro EVVO. Druhou velice úspěšnou školou při podávání projektů je Střední odborná škola Šumperk, která bude v tomto roce realizovat projekt Myslivecko lesnické expozice naučné stezky v arboretu SOŠ Šumperk a jejich využití v programech EVVO a Projekt školního arboreta a jeho využití v ekologické výchově, vzdělávání a osvětě. Úspěšnost těchto škol v realizaci a podpoře jejich ekoprojektů spočívá v úzkém zaměření škol na přírodovědnou oblast, a zejména v tom, že výstupy jejich projektů jsou přínosné nejen pro konkrétní školu, ale zejména pro veřejnost. Střední lesnická škola je bezesporu spojena s nabízením programů lesní pedagogiky pro mateřské školy, základní školy, střední školy a další zájemce. Střední odborná škola, Šumperk je velice aktivní člen občanského sdružení - Klubu ekologické výchovy a realizuje ve svém školním arboretu výukové programy pro děti a žáky místních mateřských a základních škol.

Mimo dotační tituly MŠMT ČR či Olomouckého kraje jsou školy a další subjekty, zejména neziskové organizace realizující ekologickou výchovu, informovány prostřednictvím Odboru školství, mládeže a tělovýchovy KÚ OK o grantových řízeních nadací, zejména nadace Veronica, která vypisovala v roce 2008 grantový program Místní i regionální projekty na zachování přírodních a kulturních hodnot krajiny zejména na Moravě a Slezsku a grantový program Ekologická výchova. Další nadací, která v hojně míře podporuje projekty udržitelného rozvoje ve všech regionech České republiky je nadace Partnerství, která vypisuje drobné granty, jako je například Strom života či Místo pod stromy.

V současné době mají školy, školská zařízení a další subjekty realizující ekologickou výchovu možnost požádat o rozsáhlou finanční podporu na realizaci ekologické výchovy z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Olomoucký kraj vyhlásil dne 16. 5. 2008 první výzvu globálních grantů k podávání žádostí o finanční podporu v rámci prioritní osy 1 – Počáteční vzdělávání. Globální grant vyhlášený Olomouckým krajem, Zvyšování kvality ve vzdělávání v Olomouckém kraji, obsahuje oblast EVVO jako samostatnou podporovanou aktivitu. Celková finanční částka alokovaná na tento globální grant je 258 265 667 Kč. Grantové neinvestiční projekty jednotlivých žadatelů mohou být zaměřeny zejména na inovaci školních vzdělávacích programů s důrazem na EVVO, tvorbu a implementaci školního plánu EVVO, vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti udržitelného rozvoje, školní projekty k EVVO (celoroční, dlouhodobé), spolupráci (i zahraniční) škol s organizacemi zabývajících se EVVO, podporu realizace jednodenních nebo vícedenních pobytů (škol v přírodě) ve střediscích ekologické výchovy nebo v jiných vhodných objektech, rozšiřování nabídky volnočasových aktivit zaměřených na EVVO, praktickou výuku EVVO, např. ve školních zahradách. Z globálního grantu Další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení vyhlášeného Olomouckým krajem lze realizovat další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti environmentálního vzdělávání a zvyšování kvalifikace školních koordinátorů EVVO. Celková finanční částka alokovaná na tento globální grant je 117 393 485 Kč. Žadatelé mohou získat v rámci obou globálních grantů až 100% celkových nákladů projektu, výše finančních prostředků na jeden projekt může být od 400 tis. Kč – 25 mil. Kč. Olomoucký kraj pořádal pro ředitele škol a školských zařízení, jejichž je zřizovatelem, informační semináře o OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost s cílem zvýšit zájem škol o podávání projektů a získávání financí pro zvyšování kvality vzdělávací soustavy v Olomouckém kraji. Finanční zdroje Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost by měly být klíčové také pro zajištění činnosti zejména středisek ekologické výchovy Olomouckého kraje a dalších neziskových organizací poskytujících ekologické výukové programy, semináře a další služby v této oblasti.

Mezi nejdůležitější osvětové ekologické akce celokrajského významu bezesporu patří Krajská konference environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Olomouckého kraje, kterou organizuje Odbor školství, mládeže a tělovýchovy a Odbor životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu Olomouckého kraje. Konference se bude pořádat již čtvrtým rokem a je určena zejména pro školní koordinátory environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, pedagogické pracovníky a další zájemce. V minulém roce se této dvoudenní akce zúčastnilo 250 pedagogických pracovníků. Cílem konference je nabízet a prezentovat pedagogům služby a výukové materiály využitelné pro školní ekologickou výchovu, které poskytují střediska ekologické výchovy, domy

děti a mládeže, školy a další organizace Olomouckého kraje. Pedagogové si podle svých potřeb a zájmů volí nabízené semináře, kterých se účastní. V rámci konference je vyhlašována soutěž Zelená škola Olomouckého kraje, jejímž cílem je zviditelnit a ocenit školy, které jsou aktivní v oblasti ekologické výchovy. Mezi oblasti, které jsou hodnoceny patří vytvoření a realizace školního plánu EVVO, zapojení školy do sítě škol M.R.K.E.V.(Metodika a Realizace Komplexní Ekologické Výchovy) či Mrkvičky (MŠ), zařazení ekologické výchovy do vyučovacích předmětů (nejen do biologie), výuka ekologických praktik, nabídka přírodovědně – ekologických kroužků, realizace vícedenních ekovýchovně zaměřených pobytů (škola v přírodě), účast a úspěšnost žáků v přírodovědně – ekologických soutěžích, využívání nabídky ekologických výukových programů SEV, DDM,..., DVPP v ekologické výchově, ekologický provoz školy (separace odpadu, instalace úsporných zářivek, spořičů vody,...), využívání školní zahrady pro EVVO, spolupráce s obecním/městským úřadem či jinou institucí či výstižný popis akcí, projektů charakterizující činnost školy v oblasti ekologické výchovy.

Pro co nejlepší orientaci pedagogů v nabídce ekologických programů pro děti a žáky, seminářů pro učitele, využitelných školních pomůcek, publikací a multimédií pro realizaci školní ekologické výchovy vydává Olomoucký kraj prostřednictvím odboru školství, mládeže a tělovýchovy publikaci Ekologická výchova Olomouckého kraje pro konkrétní školní rok, která je distribuována na všechny školy v Olomouckém kraji. Do této publikace poskytují nabídky svých služeb například tyto právnické osoby: Český svaz ochránců přírody – Regionální sdružení Iris; Dům dětí a mládeže Olomouc; Dům dětí a mládeže a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Vila Doris Šumperk; Hnutí Brontosaurus Jeseníky; Hnutí DUHA Olomouc; Ornitologická stanice Muzea Komenského v Přerově; Sluňákov – Centrum ekologických aktivit města Olomouce, o.p.s; Správa CHKO Litovelské Pomoraví; Stanice zájmových činností BIOS, Přerov; Střední lesnická škola, Hranice; Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem, pobočka Olomouc či Zoologická zahrada Olomouc. Mimo to jsou pedagogové informováni o aktuálních akcích – konferencích, seminářích, vzdělávacích programech, soutěžích prostřednictvím e-mailové rozesílky Odboru školství, mládeže a tělovýchovy KÚ OK.

Na území Olomouckého kraje působí více než devět stovek škol a školských zařízení, z nichž je asi jedna čtvrtina aktivní v EVVO. Zapojují se do celorepublikových sítí škol realizujících ekologickou výchovu. Jde o síť MRKEV (Metodika a Realizace Komplexní Ekologické Výchovy), která existuje od podzimu roku 2001 a jejímiž členy jsou základní a střední školy a Mrkvička - síť mateřských škol rozvíjejících ekologickou výchovu na území Olomouckého kraje. Krajským koordinátorem těchto sítí je Sluňákov – Centrum ekologických aktivit města Olomouce, o.p.s., který mimo to zajišťuje výchovně - vzdělávací činnosti s environmentálním zaměřením, vzdělávací programy pro školy, studenty, učitele a širší veřejnost, organizaci volnočasových aktivit pro veřejnost, poskytování poradenské činnosti pro veřejnost či provozování turisticko - informačního centra.

Mimo tyto dvě sítě podporuje realizaci ekologické výchovy Klub ekologické výchovy. Klub ekologické výchovy je profesní občanské sdružení patřící mezi kluby UNESCO, které soustřeďuje jednotlivé pedagogické pracovníky a zájemce o ekologické vzdělávání a výchovu i školy a další instituce a organizace zabývající se o environmentální vzdělávání a výchovu. Členskými školami a pedagogy KEV nabízí možnost účastnit se odborných ekologických konferencí, exkurzí, přednáškových cyklů a kurzů zakončené osvědčením (akreditace MŠMT), nabízí odborné a metodické materiály, učebnice přírodopisu s výrazným ekologickým zaměřením pro základní a střední školy a další. Každoročně realizuje žakovské konference, na kterých prezentují žáci základních a středních škol samostatné výzkumné práce věnované otázkám ochrany přírody, životního prostředí a krokům k udržitelnému rozvoji. Školní koordinátoři EVVO mohou využít nabídky specializačního studia pro školní koordinátory EVVO, které upravuje vyhláška č. 317 z roku 2005 O dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků podle níž je funkce školního koordinátora EVVO podmíněno absolvováním kurzu akreditovaného MŠMT v rozsahu 250 hodin. Dne 17. 4. 2008 byla založena Krajská skupina Klubu ekologické výchovy Olomouckého kraje, jejímž záměrem je mimo jiné ucházet se o získání finanční podpory v rámci globálního grantu OP VK Další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení v Olomouckém kraji pro zajištění akreditovaných školení KEV a specializačního studia pro školní koordinátory EVVO. Tato aktivita by byla v rámci Olomouckého kraje velice přínosná, jelikož pouze malé procento školních koordinátorů EVVO má pro výkon své specializační činnosti studium splněno, studium by bylo financováno z evropských strukturálních fondů a nebylo by proto finanční zátěží pro jednotlivé školy.

Odbor školství, mládeže a tělovýchovy KÚ OK průběžně nabízí pedagogům možnost účastnit se seminářů občanského Sdružení Tereza, které je koordinátorem řady mezinárodních projektů,

jako je například projekt Ozon, Modré z nebe, Globe, Ekoškola či Les ve škole – škola v lese. Výukové materiály, které zúčastněné školy obdrží, lze využít k navázání školního ekologického projektu na učivo jednotlivých vyučovacích předmětů. Pro rozšíření osvěty v oblasti odpadového hospodářství byly pro pedagogy Olomouckého kraje zorganizovány semináře s názvem Odpady a obaly a pro děti mateřských škol, žáky základních a středních škol ekoprogramy Tonda obal na cestách, které byly realizovány na osmdesáti školách Olomouckého kraje.

V současné době se na území Olomouckého kraje realizuje osvětová aktivita s názvem Panevropský týden lesa. Panevropský týden lesa vyhlásili ministři odpovědní za sektor lesnictví v Evropě v rámci konání páté Ministerské konference o ochraně lesů v Evropě, konané ve dnech 5. - 7. 11. 2007 ve Varšavě v Polsku. Celoevropský (Panevropský) týden lesů (20. - 24. října 2008) má za cíl zlepšit informovanost veřejnosti o lesním ekosystému, sektoru lesnictví a zvýšit povědomí o důležitosti ochrany lesa a jeho významu pro rozvoj ekonomiky a společnosti v Evropě.

V rámci Panevropského týdne lesa připravily ve spolupráci s Olomouckým krajem Lesy ČR, s. p., Střední lesnická škola Hranice, Sdružení lesních pedagogů ČR, Správa lesů města Olomouce, Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem, pobočka Olomouc a Středisko ekologické výchovy Studánka města Uničova řadu aktivit lesní pedagogiky, která zprostředkovává předškolním, školním kolektivům, rodinám, dospělým, seniorům a dalším zájemcům environmentální vzdělávání o lese, vztazích a procesech probíhajících v něm, a to nejlépe přímo v prostředí lesa.

Poněvadž v říjnu již nebývá příznivé počasí, rozhodl se Olomoucký kraj realizovat akce v rámci Panevropského týdne lesů již od června 2008 do prosince 2008. Zejména školním kolektivům či pedagogům je nabídnuta řada besed a přednášek z oblasti lesnictví a myslivosti, ekoprogramů a seminářů lesní pedagogiky, komentovaných procházek s myslivcem, výsadeb sazeniček stromků, organizovaných úklidových akcí v lese a výstav fotografií z lesního prostředí.

Odbor školství, mládeže a tělovýchovy a Odbor životního prostředí a zemědělství KÚ OK doufá, že se tato akce setká s co největším ohlasem ze strany škol a veřejnosti a bude sloužit k rozšíření informovanosti o významu péče a ochrany lesa jako ekosystému, který v rámci České republiky zaujímá téměř jednu třetinu její plochy.

Děkuji za pozornost.

Kontakt

Mgr. Bc. Vladimíra Janotová
pracovník pro environmentální výchovu
Odbor školství, mládeže a tělovýchovy KÚ OK
Oddělení mládeže a sportu
Jeremenkova 40a, 779 11 Olomouc
tel: 585508662, v.janotova@kr-olomoucky.cz

LESNÍ PEDAGOGIKA U VLS ČR, s. p. DIVIZE MIMOŇ

Ing. Jiří Janota

ředitel divize, Vojenské lesy a statky ČR, s. p., divize Mimoň

VLS ČR, s. p. divize Mimoň hospodaří ve zrušených vojenských újezdech Ralsko a Mladá. Odchodem cvičících vojsk v devadesátých letech došlo k zpřístupnění rozlehlého území veřejnosti. S tímto zpřístupněním se otevřela možnost exkurzí a návštěv v území, které bylo po desítky let běžným obyvatelům prakticky nepřístupné.

V tomto období během školního roku pracovníci VLS ČR zajistili pro mimoňské školáky několik besed o lese a myslivosti, popř. zcela ojediněle provedli exkurzi dětí školou povinných v přílehlých lesích, kde zodpovídali případné dotazy školáků. Tyto přednášky a vycházky byly pořádány pouze na přání jednotlivých škol a záleželo pouze na ochotě a dobrovolnosti THP zaměstnanců vojenských lesů, jestli besedy ve školách uskuteční. Kvalita přednášejícího určovala i úroveň besedy. Zájem o tyto prezentace se také odvíjel od zájmu jednotlivých vyučujících a z pohledu našeho postupně upadal.

Přírodovědné kroužky, běžné devadesátých letech, zcela zanikly a představa školní mládeže o lese a přírodě se omezila většinou na strohé teoretické předčítání v hodinách přírodopisu a biologie. Doba počítačů a nastupující techniky u značné části mládeže potlačila zájem o přírodovědu a přírodu samotnou. Vyjmenovat pár základních dřevin činilo a činí problém pro dosti velké procento mládeže, natož aby tyto poznaly přímo v přírodě.

Rok 2005 bereme jako počátek cílené práce s veřejností a hlavně s dětmi u naší organizace.

Na ředitelství divize Mimoň bylo zřízené stálé místo lesního pedagoga, který absolvoval kurz lesní pedagogiky na lesnické škole v Hranicích na Moravě a hlavní náplní je práce s veřejností a školní mládeží.

První naší větší akcí se stal program „Vojenské lesy školám“. Prostřednictvím odboru školství na KÚ Liberec jsme oslovili všechny školy v Libereckém kraji, kdy jednotlivé školy měly možnost rezervace termínu a byla pro ně uskutečněna exkurze do lesních porostů v okolí Mimoň. Děti se seznámily s lesním prostředím, měly možnost při pochůzce v lese spatřit v reálu práci v lese, osahat si např. sazeč, viděly práci koní a traktorů apod. Pro každého žáka byl na závěr připraven špekáček k opékání a firemní reklamní drobnost. Původní záměr, uskutečnit exkurze hlavně pro školy z okolí, se neosvědčil vzhledem k menšímu zájmu místních škol. Překvapením pro nás bylo, že větší zájem nastal u tříd ze vzdálenějšího okolí. Dnes se situace již vyrovnala a zájem škol je možná i větší, než jsme předpokládali. Mimoňská divize je situována poblíž vlakového i autobusového nádraží, takže jednotlivé školy začínají pochůzku od ředitelství divize. K tomuto účelu jsme v areálu ředitelství zřídili menší parčík s lavičkami, kde dostanou návštěvy první informaci. Pro tuto příležitost jsme osadili před ředitelstvím divize několik naučných panelů týkající se dané problematiky. Pro případ méně příznivého počasí byl interiér divize vybaven vitrínami s množstvím informací souvisejících s danou problematikou.

Se stále stoupající návštěvností Ralska stoupla i potřeba informovanosti návštěvníků. V roce 2007 jsme dobudovali nové Informační centrum v obci Hradčany u Mimoň. Samozřejmostí tohoto informačního centra se stala místnost věnovaná dětským návštěvníkům, kdy prostřednictvím pomůcek pro hry a zábavu informujeme a současně vzděláváme dětské návštěvníky. S velkým potěšením sledujeme zvětšující se návštěvnost tohoto informačního centra. Velkou výhodou je umístění stanice pro handicapované živočichy v těsné blízkosti informačního centra, jejíž provoz částečně sponzorujeme.

Co zjistí návštěvníci informačního centra z panelů a videoprojekce, v zookoutku spatří ve skutečnosti.

Na vybudování informačního centra navázalo v roce 2007 otevření 3 turistických okruhů, které mají veřejnosti přiblížit malebná zákoutí a přírodní výtvarny zdejšího kraje. Okruhy jsou v délce 3,5 km, 7 km a 15 km. Ralsko je protkáno značným množstvím lokalit se zvýšeným zájmem ochrany přírody. Od národní přírodní rezervace (904 ha), přes přírodní rezervace až po přírodní památky. Po dohodě s orgány ochrany přírody jsme tyto okruhy umístili i do těchto území. Na nejkratším jsme v roce 2008 umístili Naučnou stezku Jeřáb, která má sloužit návštěvníkům v informovanosti o daném území, geologických zvláštностech, flóře a fauně Ralska. Pro malé návštěvníky je na každém panelu umístěn kvíz k dané problematice a ověření načerpaných vědomostí.

Samostatnou akcí pro veřejnost jsou Lesnické dny v Ralsku. Obliba tohoto dne již přesáhla hranice regionu Ralska. Dříve akce, která byla spojena s přehlídkou mysliveckých trofejí ulovených v našich honitbách, je dnes zaměřena jiným směrem. Hlavní snahou bylo v roce 2006 prezentovat široké veřejnosti práce v lese a problematiku lesnictví a ochrany přírody. Oslovili jsme dodavatelské subjekty a organizace pohybující se v této problematice a tyto se zde mají možnost prezentovat. Návštěvníci jsou v areálu Skelné Huti doslova vtaženi do lesních porostů, kde mají možnost vidět práci od vykácení paseky až po následnou obnovu porostu. Současně probíhá přehlídka trofejí a další doprovodný program soutěží pro rodiny s dětmi, pro které máme připraveno mnoho hodnotných cen. Soutěže jsou zaměřeny k rozvoji vědomostí dětí ve vztahu k přírodě. S potěšením sledujeme stoupající návštěvnost této akce ze strany rodin s dětmi.

Od roku 2006 vyhlašujeme výtvarnou soutěž pro školy v blízkém okolí Ralska a Mimoně. Téma je zaměřeno přírodě a okolí Ralska. Vyhlášení soutěže probíhá na Lesnickém dni a výherci jsou odměněni hodnotnými cenami. Množství výtvarných prezentací žáků škol však především závisí na ochotě vyučujících a jednotlivých škol se do této soutěže zapojit. S tímto máme kladné i negativní zkušenosti.

Mezi další aktivity ředíme pořádání přednášek pro školní mládež přímo ve školách. Spoluprádíme s jinými subjekty výstavy (mykologická výstava aj.), kde zajišťujeme doprovodný program, který má návštěvníků prohloubit znalosti o lese a přírodě.

Věřím, že organizace VLS ČR, s. p. nastoupila správnou cestu ve vztahu k veřejnosti a že ji do budoucna bude rozšiřovat. Hlavně praktická ukázka toho, co se v lese a v přírodě děje, pomůže u široké veřejnosti vytvářet kladný vztah k lesu a hlavně naučí člověka v mladém věku, aby si těchto hodnot vážil a choval se k nim s patřičnou úctou a ohleduplností.

Kontakt

Ing. Jiří Janota

ředitel divize

Vojenské lesy a statky ČR, s. p., divize Mimoně
tel.: +420 487 805 629, e-mail: jiri.janota@vls.cz

LESNÍ PEDAGOGIKA V ÚHÚL

A WWW.LESNIPEDAGOGIKA.CZ

Ing. Lada Prylová
ÚHÚL Brandýs nad Labem

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (ÚHÚL) se lesní pedagogice aktivně věnuje od r. 2002, jednotlivé pobočky ÚHÚL k lesní pedagogice přistupují dle svých možností a volných kapacit. ÚHÚL má 9 poboček v celé České republice, které zajišťují aktivity lesní pedagogiky nejčastěji pro 1. stupeň ZŠ. Ve spolupráci s dalšími lesnickými organizacemi (např. LČR, VÚLHM) pořádá ÚHÚL jedno- až vícedenní akce v rámci hlavně lesnických výstav určené zejména pro ZŠ z dostupného okolí.

ÚHÚL také spolupracuje na nových stránkách o lesní pedagogice v ČR - www.lesnipedagogika.cz, které jsou postupně naplňovány.

Aktivity lesní pedagogiky

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (ÚHÚL) se lesní pedagogice aktivně věnuje od r. 2002, jednotlivé pobočky ÚHÚL k lesní pedagogice přistupují dle svých možností a volných kapacit. ÚHÚL má 9 poboček v celé České republice, na každé má průměrně 2 aktivní lesní pedagogy, kteří jsou vyškoleni na základním kurzu lesní pedagogiky a někteří z nich i v nastavbovém kurzu, který je zaměřen na práci s dalšími cílovými skupinami.

Tito lesní pedagogové zajišťují aktivity lesní pedagogiky nejčastěji pro 1. stupeň ZŠ. Ve spolupráci s dalšími lesnickými organizacemi (např. LČR, VÚLHM) pořádá ÚHÚL jedno- až vícedenní akce v rámci hlavně lesnických výstav určené zejména pro ZŠ z dostupného okolí.

Pro představu o počtu dětí oslovených v roce 2007: téměř 3 000 dětí se zúčastnilo aktivit pořádaných na výstavách (Natura viva, Ohradské myslivecké slavnosti, Země živitelka a Vzdělání a řemeslo) a aktivit v rámci "klasické" lesní pedagogiky v lese, které umožňují hlubší oslovení a předání vědomostí, více jak 2 000 dětí většinou z MŠ a ZŠ ale i z dalších cílových skupin jako jsou senioři a handicapovaní. Počet akcí lesní pedagogiky se rok od roku zvyšuje. Pro porovnání za rok 2006 to bylo přes 3 000 dětí v rámci výstav a přes 300 dětí přímo v lese.

V prosinci 2007 se uskutečnilo 1. setkání lesních pedagogů ÚHÚL, kde si účastníci navzájem sdělili své zkušenosti a také nápady k budoucímu rozvoji lesní pedagogiky na ÚHÚL. Setkání se zúčastnilo 23 lesních pedagogů ÚHÚL.

V roce 2006 i 2007 poskytlo MZe ústavu peněžní prostředky zejména na zajištění vlastních aktivit lesní pedagogiky, vybavení lesních pedagogů a přípravu materiálů s lesnickou tematikou pro děti.

Mezinárodní projekt PAWS

V letech 2004-2007 byl ÚHÚL partnerem v mezinárodním projektu **Pedagogické aktivity v lese - koncepce semináře pro lesníky** (PAWS). V tomto projektu se podílel hlavně na tvorbě učebnice, která obsahuje základní teorii pedagogiky, didaktiky, psychologie, dále historii, principy a metodiku lesní pedagogiky, PR a základy první pomoci. Text je zpracován moderní formou, která nutí k zamýšlení a tím i aktivní účasti lesního pedagoga. Každá kapitola má jinou barvu, snadnou a rychlou orientaci v textu umožňují názvy jednotlivých odstavců po levé straně textu. Učebnice je ve formátu pdf a je zdarma ke stažení na stránkách projektu: <http://www.paws.daa-bbo.de>.

Pracovní skupina zaměřená na lesní pedagogiku

Lesní pedagogika v ČR zatím není dostatečně přehledná a koordinovaná, a tak v roce 2007 ustanovilo MZe **pracovní skupinu** za účelem přípravy jednotného postupu pro realizaci lesní pedagogiky v ČR. Tato pracovní skupina se skládá z reprezentantů MZe, ÚHÚL, LČR, Nadace dřevo pro život, Městských lesů Ostrava, SLŠ Hranice a ÚZPI. ÚHÚL byl Ministerstvem zemědělství pověřen koordinací této pracovní skupiny. Jedním z výstupů této pracovní skupiny jsou nové stránky o lesní pedagogice v ČR: www.lesnipedagogika.cz.

Stránky o lesní pedagogice v ČR - www.lesnipedagogika.cz

Tyto stránky jsou v rámci lesnicko-dřevařského vzdělávacího portálu www.mezistromy.cz pod odkazem „vzdělávání“, ale je na ně i přímý přístup přes www.lesnipedagogika.cz.

Na stránkách jsou uvedeny základní informace o tom, co vlastně lesní pedagogika je, kdo ji v ČR provádí a i informace o lesní pedagogice v okolních státech.

Pro snadnou orientaci jsou informace určené hlavně pro učitele pod jedním odkazem a pro lesní pedagogy pod dalším. Kontakt na konkrétního lesního pedagoga v jednotlivém kraji naleznete snadno výběrem příslušného kraje na mapce ČR. Dále je zde kalendář akcí lesní pedagogiky a film o lesní pedagogice, který připravilo MZe.

Část stránek je i v anglické verzi.

Stránky jsou samozřejmě stále doplňovány a aktualizovány.

The screenshot displays the website interface for 'LESNICKO-DŘEVAŘSKÝ VZDĚLÁVACÍ PORTÁL MEZI STROMY'. The main navigation bar includes categories: OCHRANA PŘÍRODY, TURISTIKA, REKREACE, LES, ZPRACOVÁNÍ DŘEVA, VYUŽITÍ DŘEVA, and VZDĚLÁVÁNÍ. The 'VZDĚLÁVÁNÍ' section is active, showing a sidebar with links like 'LES VE ŠKOLE – ŠKOLA V LESE', 'LESNÍ PEDAGOGIKA', 'UČITEL', 'LESNÍ PEDAGOG', 'KALENĐÁŘ AKCÍ', 'KONTAKTY', 'LESNÍ PEDAGOGIKA VE SVĚTĚ', 'FOREST PEDAGOGY', 'KAM NA ŠKOLU', and 'TV SERIÁL KUS DŘEVA ZE STROMU'. The main content area features the title 'Lesní pedagogika' and the sub-heading 'Co je lesní pedagogika?'. It includes a small image of a forest scene and text explaining the concept of forest pedagogy, its origins in the USA, and its focus on environmental education and forest management. A search bar and navigation links like 'KONTAKTY', 'ZÁBAVA', 'SLOVNÍČEK POJMŮ', 'SOUBORY KE STAŽENÍ', 'FOTO GALERIE', 'VIDEO GALERIE', and 'DISKUSNÍ FORUM' are also visible.

Stránky o lesní pedagogice v ČR – www.lesnipedagogika.cz

Evropský týden lesů v roce 2008

V rámci 5. Ministerské konference o ochraně lesů v Evropě (MCPFE), která se konala ve Varšavě 5. - 7. listopadu 2007, bylo podepsáno i prohlášení o Evropském týdnu lesů v roce 2008. Tento týden je naplánován na **20. - 24. října 2008**. Po celý týden budou probíhat akce evropského formátu v Římě a první den i v Bruselu a samozřejmě i v jednotlivých členských státech. ÚHÚL se plánuje do těchto aktivit prostřednictvím svých poboček také zapojit, většinou ve spolupráci s dalšími organizacemi ve příslušném kraji.

Podrobnější informace o Evropském týdnu lesů jsou v odkazu kalendář akcí na: www.lesnipedagogika.cz.

Kontakt

Ing. Lada Prylová
vedoucí oddělení vnějších vztahů a poradenství
Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (ÚHÚL)
Nábřežní 1326, 250 01 Brandýs nad Labem
tel: 322 319 873, prylova.lada@uhul.cz

Poznámky: